

**UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI“
CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE STUDII EUROPENE
ȘCOALA DOCTORALĂ „PARADIGMA EUROPEANĂ“**

ELITA EUROPEANĂ ÎN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

**Conducător de doctorat:
PROF. UNIV. DR. NICOLAE PĂUN**

**Student-doctorand:
CRISANTA MOLDOVAN**

2014

Elita europeană în prima jumătate a secolului XX

Rezumat

Cuvinte cheie: elită, valoare, putere, politică, știință, cultură, artă, sport, religie, monarhie, comunism, fascism, nazism, război, Europa, democrație.

Importanța elitelor se validează fără drept de tăgadă dacă examinăm atent toate componentele unei civilizații, de la ele reclamându-se progresele și prosperitatea a milioane de oameni, dar din păcate în unele cazuri și nenorociri care au produs suferințe inimaginabile. Înseamnă, pe cale de consecință, că există și elite malefice, alături de cele benefice, așa cum le vom prezenta și analiza în cele ce urmează.

Este cunoscut faptul că dezbaterile referitoare la elite, la sfera noțiunii de elită, la reprezentanții ei nu sunt o noutate. Am considerat însă că perspectiva istorică modernă, care valorizează elemente considerate oarecum marginale de Istoria cu majusculă, apropierea istoriei de celelalte discipline/științe umane, economia, antropologia, sociologia, psihologia, demografia, statistica etc., permit o reluare a discuției, a investigare a unor zone care se cer încă analizate din acest unghiul acțiunii elitelor.

Elita, acest cuvânt atât de generos, aproape sacru care inspiră chiar sentimente de venerație, este reprezentat adesea de persoane sau grupuri care uneori au prea puțin (sau deloc) din însușirile care-l definesc. Orice realizare se dorește a fi apreciată ca una de elită, dar puține dintre acestea vor întruni calitatea de elită.

Hotărârea, elanul, tenacitatea, unele „daruri” innăscute sunt trăsături certe care deosebesc elitele de restul oamenilor. Câteodată, însă, imboldul lor lăuntric și încrederea în sine s-au transformt în monomanie cu derive psihologice și nu de puține ori cu tulburări de personalitate de tip narcisist, cu un simț exacerbat al propriei importanțe. Adolf Hitler aparține acestui tip de elită politică, iar Richard Wagner¹ acestui tip de elită artistică. Sunt oameni care au rămas în istorie, ce par a se fi născut nu doar pentru a schimba rânduielile lumii, ci și pentru a exercita, poate inconștient, o influență asupra altor personalități ce vin din urmă. Acestea sunt elitele. Rețeaua de inspirație se întinde la nesfârșit, legând viitorul de trecut: Einstein a fost inspirat de Newton, Newton de Arhimede, Lawrence de Jung, Jung de Freud, Lister de Pasteur, Wagner de

---

¹ Rodney Castleden, *Oameni care au schimbat lumea*, Ed. Meteor Press, București, 2011, p. 308-309.

Beethoven, Galileu de Copernic, Kennedy de Martin Luther King etc. Pe lângă acest lanț invizibil de influență au existat și puternice interacțiuni între elite, în toate direcțiile.

Dimensiunile unei teze nu au permis cuprinderea tuturor personalităților hărăzite să răspundă la apelativul elită, dar aceasta nu înseamnă că cele care nu apar în lucrare reprezintă o negare sau o etichetare ca „elite de mâna doua“. Avem totuși senzația că omenirea este profund îndatorată unui număr mic de oameni care au schimbat lumea în bine și că, invers, un număr relativ mic de oameni au abătut o enormă cantitate de suferință asupra rasei umane.

Data fiind complexitatea termenului *Elită* – valoare și (sau) putere –, vom întâlni un evantai foarte „colorat“ de indivizi care fac parte din această „entitate“. Unii, precum Pasteur sau Lister, au schimbat lumea în bine, iar alții, printre care Hitler, Lenin și Stalin, au schimbat-o în rău. Unora le apare numele printre elitele care au schimbat percepția celorlalți asupra lumii, lucru pe care l-au făcut Einstein sau Freud.² Din acest motiv (al complexității termenului de elită) prezentarea personalităților este specială dacă nu insolită, fără a ține seama de criteriul de selecție a *Binelui* sau *Răului*, de *Eroi* sau *Anti-eroi* de *Modele* sau *Anti-modele*. S-a avut în vedere doar influențele profunde pe care opera sau acțiunile lor sau răsfrânt asupra maselor, asupra lumii întregi. S-a urmărit totodată realizarea unui echilibru între diferite domenii, deoarece condeiul, penelul, sau altă ustensilă din arsenalul artistic, poate avea asupra maselor, aceeași influență profundă precum o lege sau o măsură despotică.

Aspectele ridicole ale nazificării au ieșit la iveală odată cu intenția de a face deosebire între arta și cultura ariană și arta și cultura neariană și au culminat când la 10 mai 1933 „au fost arse în piețele marilor orașe universitare, mii de cărți aparținând unor autori precum Sigmund Freud, Karl Marx, Carl von Ossietzky, Erich Maria Remarque, Kurt Tucholski.“³ Aceste manifestații, la care au participat toate ligile studențești și majoritatea profesorilor, au fost acțiuni deliberate, coordonate de Goebbels. Prin discursul său violent și injurios la adresa autorilor condamnați, ținut la Berlin, a încercat să se lase să se creadă că aceste manifestări au fost spontane și menite să demonstreze adevăratele sentimente ale germanilor, care nu vor opune nici un fel de rezistență măsurilor luate de regim.

În fața utilizării rațiunii și logicii elitele se vor revolta. Această stare de spirit ce se va manifesta tot mai profund în activitatea elitelor artistice începând cu războiul 1914-1918 și apoi

---

² Rodney Castleden, *op. cit.*, p.15.

³ Alessandra Minerbi, *Istoria ilustrată a nazismului*, trad. Gabriela Sauciu, București, Enciclopedia RAO, 2004, p. 37.

în perioada ce a urmat până la cea de-a doua conflagrație mondială. La Zürich „într-un grup format printre alții, din poetul Tristan Tzara, originar din România, scriitorii germani Hugo Ball și Richard Hülsenbeck, poetul și sculptorul alsacian Hans Arp, au creat în 1916 curentul Dadaism și din el se va naște în 1922 la Paris, Suprerealism”⁴. Însuși numele ce le-au dat acestor curente este semnificativ „fiindcă e anume fără sens; îl găsec deschizând la întâmplare un dicționar”⁵. Dar simultan, spiritul dadaist se afirmă și la New York unde protagoniștii săi sunt doi pictori veniți din Franța: Marcel Duchamp și Francis Picabia, pentru ca mai târziu să apară noi focare la Paris, Berlin, Köln, Hanovra. Și Picasso părăsește tot ce, până atunci fusese sentimental și academic în arta sa spre o formă simplificată ducând spre cubism din care pânza pictată în 1921 *Cei trei muzicanți*⁶ va pecetlui calea spre cubism asupra căruia se va angaja cu temeritate și exigență. Războiul civil spaniol din mijlocul destinului unui popor, a unei țări: bombardarea orașului Guernica de către germanii din serviciul lui Franco valorează una dintre cele mai sfâșietoare compoziții privind ororile războiului, urmată de altele, printre care faimoasa pictura *Femeia care plânge*⁷. În timpul celui de-al doilea război mondial reacția sa împotriva războiului se manifestă printr-o serie de tablouri cu fețe monstruoase, lamentabil deformate ele fiind o mărturie impresionantă a neliniștilor și torturilor pe care atâtea ființe omenești le-au cunoscut de-a lungul acelor ani neîndurători.

Se cunoaște faptul că tablourile favorite ale lui Hitler erau doar acelea care prezentau scene morbide, de exemplu *Ciuma la Florența* de Hans Makart, sau picturile lui Franz von Stuck, care prezentau femei goale înconjurate de șerpi sau urmărite de centauri. De asemenea, Göring cumpărase foarte multe piese de „artă degenerată” pentru colecția sa personală. Este evident că, după *Noaptea de Cristal*, nu a mai fost nevoit să mai cumpere asemenea piese de artă, deoarece decretul prin care „arianiza” bunurile pe care evreii erau nevoiți să le abandoneze, permiteau și alte practici de a și le însuși.

Ajungem astfel la cele două accepții ale termenului *Elită*: valoare / poziționare, uneori intră într-un raport de juxtapunere, dar de multe ori se află într-un flagrant raport de opoziție. Un exemplu cât se poate de elocvent în ceea ce privește caracterul antagonic al celor două exprimări, privind conceptul de elită, îl găsim în textul referitor la tentativa unei lovituri de stat anti-

---

⁴ Joseph-Émile Muller, *Istoria ilustrată a picturii de la arta rupestră la arta abstractă*, Ediția a III-a, trad. Sorin Mărculescu, București, Ed. Meridiane, 1973, p. 314.

⁵ Joseph-Émile Muller, *idem*.

⁶ Joseph-Émile Muller, *op. cit.*, p. 286.

⁷ Joseph-Émile Muller, *idem*, p. 287.

hitleriste din 20 iulie 1944, în care revolta contra lui Hitler, este descrisă ca „o revoltă a elitei contra deținătorului puterii”⁸. Conjurația din 20 iulie grupa, așadar, oameni care beneficiau de o autoritate morală incontestabilă (elita purtătoare de valori) și oameni care dispuneau de o capacitate de coerciție (elita intrată ulterior în dicționare ca deținătoare a puterii).

Elita politică a constituit obiectul unei neîncrederi cvasi generale, ea este percepută ca „antipatică”, ea este „contestată și contestabilă”, mereu pusă în discuție, și/nu recunoscută.⁹

Este adevărat faptul că atunci când elitele autentice optează să activeze pe tărâm politic, ele suferă deseori o schimbare radicală a caracterului și statutului lor personal. Intrate în vâltoarea politică acestea au în primul rând dorința (uneori) sinceră de a asana climatul politic, dar la scurt timp se văd ajunse în postura de a fi nevoite să accepte un joc penibil și uneori chiar să-l promoveze. În acest fel, nu după multă vreme nu se mai disting de ceilalți. Ca să cucerească puterea politică, noua elită trebuie să urmeze aceleași căi ca și cei pe care-i detesta: să întreprindă lungi pertractări cu oameni care nu urmăresc decât interesul de moment, să se supună jignirilor și atacurilor oponentilor, să adopte atitudini de conjunctură care să pună sub semnul întrebării consecvența lui, să desfășoare campanii electorale soldate uneori cu insuccese catastrofale. În timp, acesteia i se atrofiază și celelalte trăsături în special personalismul, manifestând slăbiciuni față de orice cuvânt măgulitor. Nu mai face deosebire între sinceritate și flaterie și ajunge să se bucure de orice semn de bunăvoință față de viitorul său politic. Aici stă în fond drama metamorfozării a omului de *elită autentică* în cea a omului politic. Alain Minc într-o notă polemică remarca faptul că însuși cuvântul elită a ajuns dubios, dacă ținem seama de „atmosfera populistă și recriminatorie din jurul său”¹⁰.

Dacă exista regulă, trebuie să fie și excepții, adică să existe oameni cărora să nu li se atrofieze trăsăturile de caracter chiar cu riscul pierderii puterii sau uneori a vieții.

Spre deosebire de elita politică conducătoare de genul Hitler, Stalin, care au lăsat în urmă zeci de milioane de morți și alte sute de milioane în suferință, am remarcat și altfel de elite politice precum un Jean Moulin, care torturat până la moarte și-a sacrificat viața pe altarul unui ideal – unificarea rezistenței intern a Franței împotriva nazismului. Merită subliniat în acest context și efortul depus de Winston Churchill pentru realizarea Marii Alianței, împotriva

---

⁸ Jacques Coenen-Huther, *Sociologia elitelor*, Editura Polirom, Iași, 2007, p. 138.

⁹ Mihai Dinu Gheorghiu, Mihăiță Lupu, *Mobilitatea elitelor în România secolului XX*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008, p. 465.

¹⁰ *Idem*, p. 9.

nebuliei hitleriste. Între aceste jaloane: Hitler, Stalin - Moulin, Churchill, își găsesc locul celelalte elite politice conducătoare a Europei din prima jumătate al secolului XX.

Se cuvine apreciată și activitatea grupului de lideri vizionari care au inițiat crearea unei Europe unite, pașnice și prospere, un spațiu al diversității celebrată ca sursă de bogăție și nu un „creuzet“ în care diferențele se topesc. Site-ul¹¹ UE îi menționează pe următorii 11 dintre părinții fondatori ai Uniunii Europene ca fiind mai importanți: Jean Monnet, Robert Schuman, Altiero Spinelli, Alcide de Gasperi, Konrad Adenauer, Walter Hallstein, Paul-Henri Spaak, Johan Willem Beyen, Sicco Mansholt, Joseph Bech, Winston Churchill.

Dar pe lângă aceștia există și mulți alții care au lucrat și continuă să lucreze pentru a învinge obstacolele create de popoare, pentru a aduce pacea în bătălia care a durat un sfert de secol între federaliști și naționaliști, păstrând în același timp diversitatea ca o sursă a bogăției și dinamicii a unei civilizații râvnite de toți.¹²

Scurtele biografii care însoțesc personajele, jalonează cronologic momentele cheie din viața personalităților analizate. Unele din aceste titluri au fost alese din opere importante care au rămas în memoria oamenilor. Ca exemplu: nuvela „Singurătatea alergătorului de cursă lungă“ a lui Alan Sillitoe face aluzie la exilul și fuga lui Troțki din calea lui Stalin; titlul romanului „Zbor deasupra unui cuib de cucii“ al lui Ken Kesey face aluzie la misteriosul și nebunescul zbor al lui Hess din 10 mai 1941 care a stârnit atâtea contradicții, anomalii și incertitudini încât nici până astăzi miza acelei acțiuni n-a fost elucidată.

Inițial conceput ca ceva ales (din limba latină *eligere* = a alege), deosebit, distins, valoros, termenul de elită a suferit de-a lungul timpului numeroase adăugiri, modificându-i-se sensibil sfera semantică, ajungând să fie folosit astăzi în cele mai ciudate ipostaze.

Dacă luăm în considerație doar apariția unor completări de genul elitele reprezintă membrii ai societății care „având o poziție avantajoasă, se consideră superiori maselor“¹³ realizăm metamorfoza pe care termenul de elită a suferit-o.

Dintr-un sondaj pe care l-am întreprins asupra unor indivizi dintr-un larg spectru social și educațional, am constatat că primul impuls al majorității repondenților (95%) era acela al ceva de valoare, 5%, evidențiau și aspectul pozițional, iar aproximativ 1% nu cunoșteau termenul dând

---

¹¹ europa.eu.

¹² Nicolae Păun, Ciprian Adrian Păun, Georgiana Ciceo, Radu Albu-Comănescu, *Finalitatea Europei: considerații asupra proiectului instituțional și politic al Uniunii Europene*, Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2005, p. 21.

¹³ DEX 1975, p. 295.

răspunsuri eronate (trupă de comandou – trupă de elită -), sau chiar hilare (marcă, de cafea, pizza...).

De asemenea în urma unui studiu efectuat cu privire la percepția pe care o au diferitele popoare și culturi referitor la conceptul – **elita** – , descoperim o trăsătură esențială care nu lipsește în definiția ei și anume, că elita este definită în înțelesul de valoare, de performanță, de caracter. La acesta rareori s-a adăugat și alte valori sau drepturi dobândite prin moștenire, democratic sau prin forță.

La **popoarele sino-tibetane** observăm cât de bine s-au conservat tradițiile și dinastiile lor milenare păstrând în percepția lor (conform dicționarului chinez) conotația de poziții de putere moștenite și pe plan secundar doar conotația de „remarcabile personalități”¹⁴.

În mitologia popoarelor antice, în cea a grecilor se remarcă marea bogăție și frumusețe a miturilor, de aceea în **cultura greacă** conceptul de elită¹⁵ va cuprinde și expresii precum, *persoane ce aparțin unei culturi alese de Dumnezeu sau persoana iubită, sau alesul inimii.*

În cultura indo-iraniană se remarcă cel mai pregnant și alte trăsături decât cea a valorii dată termenului de elită. Astfel dicționarul **hindi**, următoarea explicație dată termenului de elită: *Elita – ca fiind un grup social care este considerat a fi cel mai bun sau cel mai important datorită puterii, banilor și influenței, iar Elitism – convingerea că anumiți oameni ar trebui să fie tratați într-un mod special.*

Problema slavilor este mai complicată: migrațiile **triburilor slave** după anul 1 î.Hr. le-au permis acestora să se stabilească în estul Europei, până la râul Elba, apoi în secolul IX (sub conducerea cneazului Oleg) au întemeiat statul vechi rus, cu centrul la Kiev, puternic influențat cultural și religios de bizantini. Când principatul riscă să se prăbușească căpetenia Moscovei profitând de situație și cu ajutorul mongolilor cuceresc orașul Novgorod, rămânând sub incidența acestora luându-și ulterior titlul de țar. Autoritatea acestora în special al lui Ivan cel Groaznic care a pus bazele autocrației și a încercat să-și extindă dominația, printr-o politică a terorii asupra maselor s-a făcut simțită și asupra termenilor prin care a fost definită „Elita – cei mai de seamă reprezentanți ai societății, ai unor grupuri sociale, oameni care ocupă o poziție superioară în cadrul unei organizații, grup”. A urmat apoi la putere din 1613, dinastia Romanov, care au încercat să occidentalizeze Rusia. Petru cel Mare, în special, a căutat să modernizeze țara înființând institute

---

¹⁴ Lü Shuxiang, *Dicționarul limbii chineze contemporane*, Editura Comercială, Beijing, 2004.

¹⁵ Rizou-Anifanti Ioana, Skoura Alexandros (coordonator), *Dicționar explicativ al limbii elene*, Editura Giannis Rizou, Atena, 2004, pag. 358.

de învățământ și modificând structura statului prin reforme legislative și administrative, creându-se astfel mediul favorabil pentru dezvoltarea științelor, artei și culturii. În atare condiții **dicționarul rus**¹⁶ admite conotația esențială : „distins, rafinat, aproape de perfecțiune, sau cel mai bun, mai valoros, [demn] de selecție.“

Populațiile semitice și indo-europene au emigrat începând cu anul 3000 î. Hr. Spre Marea Mediterană amestecându-se sau asimilându-se între ele. Clasificarea de tip *semitic* sau *indoeuropean* se folosesc în legătură cu limba și scrierea folosite de grup, nu pentru a denumi etnia sa. Migrațiile arameenilor, strămoșii israeliților, către Orientul mijlociu, a început în secolul XIII î.Hr. În jurul anului 1200 î.Hr., israeliții se stabilesc în Palestina. Ei se deosebeau de vecinii lor mai ales prin credința monoteistă în zeul Iahve. În 587 î.Hr. Iudeea a intrat sub stăpânirea Babilonului. Nabucodonosor al II-lea a deportat o parte din populația israelită. Exilul babilonean al israeliților a durat până în 539 î.Hr.¹⁷ Încrederea și respectul pentru conducătorii israeliți care au reușit să țină vie cultura și integritatea acestui popor s-a reflectat și în modul în care este definit termenul de elită.

Astfel **dicționarul de limbă ebraică**¹⁸ consemnează:

Elitism – 1.credința în conducerea elitei, superioritatea aleșilor. 2.recunoașterea apartenenței la pătura superioară.

*Elitism – (conform Academiei limbii ebraice:elitanut) reprezintă credința sau atitudinea larg acceptată care susține că **elita** – o grupare restrânsă de persoane care deține un atribut distinctiv legat de calificările sau originea ei – este singura ale cărei păreri sau aspirații trebuie luate în considerație în mod serios sau că membrii elitei sunt unicii care merită să conducă.*

În condițiile în care, în peninsula Arabia, comerțul era activitatea de bază nu este surprinzător să întâlnim o parte din elementele calitative ale termenului **elita** extinse și la această activitate: „comerciantul de elită este cel corect, cinstit, darnic și bun.“¹⁹ De asemenea trăsăturile de valoare din cuvântul **elita** au fost atribuite și fructelor, băuturilor și poeziei tocmai pentru a sublinia și mai mult calitatea acestora.

---

¹⁶ T. F. Efremova, *Dicționar explicativ al limbii ruse contemporane*, Editura AST, Astrel, Harvest, 2006, vol.3, p. 386.

¹⁷ Detlef Berghorn, Markus Hattstein, *Istoria vizuală a lumii*, trad. Oana Cristescu, Editura Litera, București, 2010, p. 24-42.

¹⁸ Avraham Even Shoshan, *Wikipedia ebraică – enciclopedia liberă*; <http://he.wikipedia.org/>.

¹⁹ *Dicționar mukhtar al siha*, <http://www.almaany.com/>.

Popoarele antice, prin misionarii chinezi au preluat cultura chineză începând din secolul al VI-lea: budismul, scrierea, artele și meșteșugurile. Domnind și în zilele noastre, familia împăratului Yamato a unit comunitățile Japoniei Centrale pe la anul 400 d.Hr., într-un regat bazat pe cultura șintoistă; cuvântul elită din **dicționarul japonez**,²⁰ face trimitere la franțuzescul Elite = persoane alese, apare imediat și completarea de *persoane sau ierarhie, poziție de lider în cadrul societății, ales dintre cei buni*, toate acestea, ca rezultat al admirației față de vitejia shogunilor și samurailor.

Evenimentele a populațiilor germanice care au început expansiunea spre Europa Centrală încă din secolul al VI-lea î. Hr., au rămas în conștiința lor și elementele admirative se regăsesc și în definiția elitei. Astfel, **dicționarul norvegian**²¹ definește *Elita – primii, cei mai buni (dintr-o grupă); grup social considerat superior din pricina anumitor caracteristici, privilegii, poziții de influență*. În schimb **dicționarul englez**²² atribuie termenului de elită atât componenta de putere, de poziție cât și cea de valoare: *Elite – 1. Un grup de oameni care au o mare influență și putere pentru că au bani, cunoștințe sau abilități speciale. 2. Corp/colegiu/grup etc. un grup de oameni care reprezintă ceea ce sete mai bun, oamenii cei mai educați...Atitudinea superioară sau comportamentul superior asociat cu elita*.

Statele latine de sine stătătoare care s-au desprins din imperiu, și-au păstrat intactă cultura, fapt evidențiat și de felul cum a fost abordat și explicat conceptul - **elita**. Toate abordările au ca punct de pornire cuvântul latinesc *eligere*=*a alege*, cu sensul de ales, distins, valoros... și ulterior se evocă aspectul privitor la poziție, putere.

Imaginea de ansamblu a utilizării termenului de elită lămurește încă un fapt important: realizările individuale ale elitelor au reverberații în întreaga comunitate din care provin. Gustave le Bon în cartea sa intitulată *Psihologia politică* insistă asupra acestui aspect: elitele sunt capabile să scoată din neant, prin propriile lor eforturi, o imensă bogăție de care o națiune sau/și toată omenirea poate beneficia. Descoperirea relativității, a penicilinei, a tratamentului antirabic pot fi exemple în acest sens.

---

²⁰ Izuru Shinmura și Izumu Shinmura, Dicționar Kojien, ediția a 6, Editura Iwanami, Tokyo, 2008.

²¹ Petter Henriksen, Vibecke C. D. Haslerud, *Dicționarul englez albastru; englez-norvegian, norvegian-englez*, Editura Kunnskapsforlaget, Gyldendal ASA, Oslo, 2007, p. 168.

²² Longman - *Dicționar al limbii engleze contemporane*, Ediția a treia, Pearson Education Limited, Essex, Anglia 1978, 2001, p. 446.

Realitatea zilelor noastre fiind aceea a diviziunii ultra ramificate și foarte precise a multiplexelor activității umane specializate a impus clasificarea elitelor pe categorii: politice, științifice, artistice, religioase, sportive ...

Am conceput așadar în planul lucrării un prim capitol consacrat elitelor politice, cu mai multe subcapitole care tratează regimurile din Rusia, țarismul și comunismul, cu elitele de vârf din care nu-i putem omite pe Lenin, Stalin sau controversatul Troțki, apoi monarhia, democrația și nazismul din Germania, acesta din urmă din păcate cu impact negativ de durată asupra întregii Europe prin războiul nimicitor dus în numele unei pseudoideologii rasiste delirante, ai cărui actori malefici au fost Hitler și clica din jurul lui, fascismul italian impus de Mussolini care și poate revendica și paternitatea termenului de fascism, Franco în Spania, figura controversată a lui Salazar în Portugalia, Horthy în Ungaria, dar și elitele conducătoare din Franța și Anglia printre care se evidențiază figura lui Winston Churchill și a lui Charles de Gaulle, a unui martir al Rezistenței ca Jean Moulin. Analizând elitele implicate în destinul european, ne-am referit pe scurt la sultanat, calificat de istorici drept drept o dictatură moderată, apoi la țările din estul Europei, din care se detașează figura lui Iosif Broz Tito sau a separatiștilor croați.

Personalități importante ca Hitler și Stalin s-au bucurat de mare interes, chiar de o anumită apreciere privind „geniul lor militar“, dar nu se poate ignora faptul că în acest caz este vorba de un „geniu malefic“, care a cauzat moartea a milioane de oameni (50 de milioane Hitler, 20 de milioane Stalin). Este de neînțeles faptul că acești criminali au beneficiat de mai multe scrieri decât orice personalitate din istorie, altfel decât din dorința de a explica mecanismele de orice fel care au determinat misiunile lor.

Căderea lui Hitler, sinuciderea lui înainte de a fi capturat, a lui Göring chiar înainte de execuție, condamnarea acoliților lor nu poate să șteargă din memoria istoriei efectele nefaste ale războaielor în care au fost actori: o Europă prăbușită, dezbinată, cu valorile sale contestate, înjosită, o Europă golită într-un fel de substanța sa.

Am zăbovit asupra activității elitelor din perioada interbelică întrucât a fost nemijlocit legată de felul cum s-au implicat în evenimentele dinainte și în timpul celui de al Doilea Război Mondial. Datorită ariei de cuprindere geografice foarte extinsă și a numărului uriaș de combatanți (peste 100.000.000) cel de al Doilea Război Mondial a avut un caracter diferit față de războaiele precedente, în sensul că a devenit un război total. Nu au existat distincții între

activitățile militare și civile: totul ere subordonat și îndreptat către efortul de război, inclusiv progresele tehnologice au avut drept consecință lărgirea arenelor de război.

Am abordat și elita religioasă cu reprezentanții ei și cu rolul lor și acesta uneori controversat în evenimentele politice ale acestei perioade frământate.

Urmează în capitolul al treilea prezentarea elitelor din domeniul științei (medicină fizică, matematică, chimie...), elita umanistă, elita culturală, artistică și sportivă atât de bogat reprezentată de elite încât selecția pe care am fost nevoiți s-o realizăm, date fiind limitele lucrării lasă la o parte nume și realizări imputabile subiectivismului care afectează orice selecție lucru pe care ni-l asumăm în totalitate.

Deși rezultatele științifice din anumite domenii – fizică, inginerie, chimie, biologie – au avut un grad de spectaculozitate mai mare și deci un impact mai pronunțat asupra umanității, nu am neglijat nici cercetarea din domeniul psihologiei, al limbajului și al culturii. În același timp, am căutat să identific contextul istoric și științific în care s-au produs evenimentele și descoperirile, pentru a înțelege mai limpede semnificația realizărilor. Cu mici excepții, majoritatea personalităților, (Einstein, Bohr, Pasteur, Freud...), care figurează în lucrare, sunt recunoscute și astfel ele sunt nelipsite din numeroasele lucrări în domeniu. O parte dintre ei au cunoscut gloria chiar în timpul vieții, primind numeroase onoruri. Treizeci au primit Premiul Nobel câte o dată, iar trei savanți de două ori.

Mulți oameni de știință implicați în proiectul Manhattan au reflectat îndelung asupra naturii schimbate a lumii la care contribuse prin știința și prin serviciile lor. Einstein, nu și-a iertat niciodată faptul de a fi atras atenția președintelui Roosevelt pentru a impulsiona crearea armei nucleare. „Dacă ași fi știut că nemții nu vor reuși să fabrice bomba atomică, nu mișcam nici măcar degetul cel mic”²³, iar Chadwick suprasolicitat afirmă: „Efectul bombei cu hidrogen – diferită de bomba atomică originală are efecte disproporționate în suferințe față de efectul ei militar... ea aduce cu sine riscul de a face lumea nelocuibilă.”²⁴ Oppenheimer, era conștient că mulți fizicieni care au lucrat la realizarea bombei atomice aveau muștrări de conștiință și sufereau de tulburări morale cu privire la acest subiect. „Noi am făcut treaba diavolului”²⁵, iar și

---

²³ Nicolae Chiorcea, *Legendele științei*, Editura didactică și pedagogică, București 2007, p. 104.

²⁴ Andrew Brown, *Neutronul și bomba, o biografie a lui Sir James Chadwick*, Trad. Doina Moraru, Marta Aurora Rotaru, Editura Tehnică, București, 2000, p. 360.

²⁵ Nicolae Chiorcea, *idem*.

Bethe a declarat: „Trebuie să spun, din păcate, că grijile mele nu m-au părăsit niciodată... Am simțământul că am mers pe o cale greșită.”²⁶

Am conceput o a doua parte separată pentru evidențierea elitelor din România, nu numai datorită relației de empatie firești credem cu cei cărora le datorăm construcția unei națiuni demnă de a figura, cel puțin în perioada interbelică printre națiunile civilizate ale aeuropiei. Am semnalat în concluziile pațiale de la aceasă secvență condițiile vitrege în care elitele s-au format și activat. (de pus aici din referat :

Am abordat, păstrând aceeași aceeași ordine ca în prima parte elitele politice începând cu monarhia din România între anii 1918-1947, cu reprezentanții ei, regele Carol I și Ferdinand, întemeietori de dinastie și de regat modern, Carol al II-lea cu umbrele lui, legate de viața personală, iar dar ca om politic ce a introdus terorismul ca politică de stat, mișcarea legionară cu victimele ei, figura controversată a Mareșalului Antonescu, cea a prestigiosului diplomat Nicolae Titulescu, a conducătorilor de partide democratice, Maniu și Brătianu, elite politice implicate în destinul României din acea perioadă. La capitolul elitelor științifice i-am prezentat pe „corifeii aerului” Vuia, Coandă, Vlaicu, pe George Emil Palade laureat al primului Nobel românesc în dimeniul biologiei și medicinei, urmat de Ioan Cantacuzino supranumit „naturalistul , medicul și filosoful sănătății publice” de Iuliu Hașeganu „Hipocrate al românilor”, Victor Babeș, autorul primului tratat de bacteriologie care ar fi meritat Nobelul ...Urmează elitele din domeniul matematic, binomul Țițeica-Moisil, din domeniul filosofic, sociologic, literar, muzical, artistic în general, Constantin Noica, Dimitrie Gusti, Mircea Vulcănescu, Mircea Eliade, George Enescu, Valentin Lipatti, Tonitza, Brâncuși și atâtea alte nume care se cuvin a fi menționate și elogiare pentru contribuțiile lor la știința și cultura română.

Concluziile finale rezumă într-o formă succintă constatările care ni s-au impus în urma cercetării întreprinse asupra condițiilor în care elitele s-au format precum și a rolului pe care l-au jucat în viața, istoria și geografia continentului.

În ciuda tuturor războaielor, a fanatismelor, a naționalismelor, Europa rămâne „pământul făgăduinței” și pare a avea o forță de nezdruncinat (în opinia noastră este puterea minții mai presus de toate), care îi permite să triumfe vicisitudinilor și chiar catastrofelor care o amenință.

Suntem îndrituiți să ne întrebăm dacă este posibil de prevăzut care sunt efectele marilor descoperiri științifice asupra vieții planetare. Nobila idee a lui Alfred Nobel de a inventa un

---

²⁶ *Idem.*

exploziv – dinamita – care să ușureze munca oamenilor în cariera de piatră, a fost transformată în cea mai ucigătoare armă folosită în cele două războaie mondiale. Fuziunea nucleară concepută pentru asigurarea cu energie a lumii (după epuizarea hidrocarburilor) a făcut ravagii la Hiroșima, Naghasaki, Cernobâl, Fukușima.

Este de asemenea adevărat că, în comparație cu dezastrele naturale care urmează scenarii și cicluri din ce în ce mai ușor de prezis, este imposibil de prevăzut conflictele umane și istorici (ca Rodney Castleden) vede istoria omenirii ca un conflict continuu, ca și când conflictul ar fi legat inevitabil de condiția noastră umană. Fără a termina într-o notă pesimistă știm că umanitatea și-a însușit experiența războiului și chiar dacă încă mai are creiere înflăcărâte, absurde, reacția sănătoasă a oamenilor va fi, după cum vedem astăzi, promptă și în cele din urmă va da roade.

Mereu un progres și o rezistență (Roland Mortier), mereu o teză și o antiteză, un Umanism și un anti-Umanism, adică o unitate, de-o parte, soluție, de alta. Limitele naturii noastre umane ne obligă să împrumutăm (cf. Neumann) aceeași cale spre realizarea aspirațiilor fiecărei ființe umane.

Aflăte sub lupa cercetării, cele mai reprezentative personalități interbelice definite în dicționarele curente - **elita** -, sunt, pentru marea masă conducătorii de oameni, modelele, creatorii a tot ceea ce omenirea a dobândit. Strălucirea lor ne îmbogățesc, influența lor depășește cercul strâmt al celor care i-au înțeles cu adevărat lucrările. Această influență merge dincolo de cei care percep că atitudinea lor pozitivă sau pragmatică, efectele benefice ale realizărilor lor este suficientă pentru ca aceste personalități să fie „venerate“. („Este cu siguranță mult mai ușor să venerezi un maestru decât să descifrezi o operă“ cf. Roger-Pol Droit).

Elita rămâne în istorie nu doar pentru că a schimbat ceva în rânduielile lumii, ci și pentru că a exercitat o influență asupra personalităților ce vin din urmă. De aceea națiunile care au „produs“ elite s-au situat la alte cote în raport cu alte națiuni care nu au oferit condiții, sau mai grav, le-a distrus și pe cele care au existat.

Mulți cercetători au analizat „noul“ concept creat despre elite, dar o definiție (cel puțin una satisfăcătoare) nu a putut fi dată. Nu există standarde, norme sau o unitate de măsură cu care să prețuiești rezultatul unei activități de elită. Tocmai datorită complexității sale, conceptul *elita*, va rămâne o necunoscută sau, mai exact, o cunoscută ce se va îmbogății mereu, lucru pe care am dorit să-l fac și eu în prezenta lucrare.

Elita europeană în prima jumătate a secolului XX

Cuprins	2
Introducere	9
01 Argument.....	9
02 Sfera semantică a termenului de <i>elită</i>	11
03 Percepția termenului de <i>elită</i> în cultura diferitelor popoare.....	13
03.1 Sino-tibetane: chineza	13
03.2 Indo-europene: germanice, grecești, indo-iraniene, romanice, slave	15
03.3 Afro-asiatice: ebraica, araba	17
03.4 Altaice: japoneza	19
03.5 Fino-ugrice: maghiara.....	22

Partea I. Elita din Europa interbelică și impactul activității lor asupra relațiilor internaționale

Capitolul 1. Elita politică	27
1.1. Țarismul. Comunismul	30
1.1.1. Ultimul țar al Rusiei.....	30
1.1.2. „Calmâcul Volodea“, întemeietorul socialismului și comunismului în lume.....	32
1.1.3. „Și caii se împușcă, nu-i așa?“.....	36
1.1.4. Singurătatea alergătorului de cursă lungă.....	41
1.1.5. „Pușca lui Kalașnikov“.....	45
1.2. Monarhia. Democrația. Nazismul	46
1.2.1. Al treilea și ultimul monarh.....	46
1.2.2. Heil Schicklger.....	52
1.2.3. Zbor deasupra unui cuib de cuci.....	65
1.2.4. Perechea potrivită, fiecare fiind geniul rău al celuilalt.....	74
1.2.5. Alte figuri din elita nazistă (sau elita lui Hitler).....	78
1.3. Fascismul	82

1.3.1. O filozofie originală.....	83
1.3.2. O politică oportunistă.....	84
1.3.3. O dictatură cu profund caracter naționalist, catolic și anticomunist.....	85
1.3.4. Estado Nov.....	87
1.4. Letargia elitelor politice conducătoare din Anglia și Franța.....	88
1.4.1. Liantul Marii Coaliții care a câștigat războiul.....	89
1.4.2. Erou național versus rușinea națiunii.....	95
1.4.3. Părinte al națiunii în ceasuri de restriște.....	97
1.4.4. Martir al rezistenței anti-hitleriste.....	98
1.5. Sultanatul. Dictatură moderată.....	99
1.5.1. De la sultanat la republică.....	100
1.5.2. Camaradul de arme și de idei.....	102
1.5.3. Tito, detonatorul mitului invincibilității sovietice în Europa de Est.....	102
1.5.4. Separatismul croat.....	104
1.5.5. Făuritorii Uniunii Europene.....	105
Concluzii parțiale.....	108
Capitolul 2. Elita religioasă.....	111
2.1. Priorități pentru oameni și mai puțin pentru Biserică.....	114
2.2. „Marele politician“ cu preocupări lumești.....	115
2.3. Fetișism și lașitate.....	116
Concluzii parțiale.....	118
Capitolul 3. Elita științifică.....	120
3.1. Filozofia. Psihologia. Medicina.....	120
3.1.1. „Tânjeam după cunoașterea filozofică“.....	121
3.1.2. Sinteza între misticism și psihanaliza freudiană.....	122
3.1.3. O să-i împușcăm.....	124
3.1.4. Scoțian, nu englez!.....	125
3.1.5. Singurul non-keynesian.....	126
3.2. Fizica. Matematica. Chimia.....	127

3.2.1. Nu-i pentru cine se pregătește... ci pentru cine nimerește.....	128
3.2.2. Omul mileniului II.....	130
3.2.3. Sir James și neutronul.....	136
3.2.4. Post scriptum istoriei bombei atomice și reflecții ale <i>actorilor</i> implicați.....	139
Capitolul 4. Elita culturală, artistică și sportivă.....	141
4. 1. Arhitectura.....	143
4.1.1. Modernismul timpuriu (1900-1925).....	143
4.1.1.1. Un guru în domeniului stilului de viață.....	143
4.1.1.2. Deschizător de drumuri.....	146
4.1.2. Modernismul internațional.....	148
4.1.2.1. Vizionar de geniu sau dogmaticul sedus de utopiile totalitare.....	148
4.1.3. Modernismul nordic.....	151
4.1.4. Modernismul târziu.....	152
4.1.5. Expresionismul.....	153
4.1.5.1. German „pur arian“ sau „dușman al poporului“.....	153
4.1.5.2. Erich Mendelsohn și teoria relativității.....	155
4.1.6. Stilul Art Nouveau.....	157
4.1.6.1. Un tramvai numit dorință.....	158
4.1.6.2. Adio, dar rămân cu tine.....	161
4.1.6.3. O implicare nefericită a naționalismului în artă.....	162
4.1.6.4. De la Arts and Crafts la Art Nouveau.....	163
4.1.7. Arhitectura totalitară.....	164
4.1.7.1 Preferatul lui Hitler.....	166
4.1.7.2. De la Catedrala Hristos Mântuitorul la Palatul Sovietelor, Bazin de înot și retur.....	166
4.1.7.3. Stilul triumfal fascist.....	167
4.1.8. Locuințe sociale în perioada interbelică.....	167
4.2. Pictura.....	168
4.2.1. Laboratoarele artei.....	174
4.2.2. Domnișoarele de la Avignon, stabilesc direcția... Cubismul.....	187
4.2.3. Sălbaticii.....	195

4.2.4. Die Brücke Der Blaune Reiter sau „niște evrei și bolșevici“	200
4.2.5. O mișcare artistică pe gustul lui Hitler.....	210
4.2.6. Tabloul care-și revendică paternitatea.....	214
4.2.7. „Profeții“	221
4.2.8. Disputa numelui.....	223
4.2.9. Exotismul „japonezărilor“.....	227
4.2.10. „Să distrugem muzeele, aceste cimitire: o operă de artă trebuie să fie agresivă...“	229
4.2.11. Nimic în cuget și simțiri.....	233
4.2.12. Lenin, realismul socialist și constructivismul.....	243
4.2.13. Tradiție și avangardă.....	247
4.2.14. „Arta degenerată“, însușită prin furt, crimă și alte nelegiuiri.....	248
4.3. Sculptura.....	254
4.3.1. Sinonim cu sculptura modernă în Anglia, America și mai departe.....	255
4.3.2. Meșterul medieval.....	256
4.3.3. Faima siluetelor umane filiforme.....	257
4.3.4. „...totul se transformă“ ... în nuduri de femei.....	258
4.3.5. Când Joe, când Ossip.....	259
4.3.6. Exponent timpuriu al abstracțiunii geometrice.....	260
4.3.7. Goliat cu zvastica în frunte.....	261
4.3.8. Sculptura de poche.....	262
4.3.9. Prințul Paolo.....	263
4.4. Literatura.....	264
4.4.1. Proustianismul.....	264
4.4.2. Dușul scoțian.....	271
4.4.3. „Unde sunt eu este cultura germană“	275
4.4.4. Omul din Dublin.....	279
4.4.5. Filozoful austriac de la Cambridge.....	282
4.4.6. Aspectele duplicitate ale vieții.....	286
4.4.7. Sinucidere sau asasinat.....	289
4.4.8. Democrația nu a fost niciodată puterea poporului.....	293

4.4.9. Tradiția nu reprezintă o povară.....	295
4.4.10. „Evreii au supraviețuit datorită antisemitismului...“.....	299
4.4.11. Simbolul feminismului francez.....	303
4.4.12. Filozof al absurdului și al revoltei.....	305
4.4.13. Jurnalul Annei Frank.....	310
Concluzii parțiale.....	312
4.5. Muzica.....	313
4.5.1. Reconciliere între facțiuni muzicale diametral opuse.....	313
4.5.2. Precursor al muzicii seriale.....	316
4.5.3. Muzicantul național al regimului nazist.....	317
4.5.4. Premiere cu succese imediate.....	319
4.5.5. Un muzician simplu și pur.....	321
4.5.6. Primul neoclasic.....	322
4.5.7. Mistic și avangardist.....	323
4.5.8. Figura dură a naționalismului cultural ungar.....	325
4.5.9. Creația în slujba socialismului.....	325
4.5.10. Succes fulminant și un declin brutal.....	326
4.5.11. Educație muzicală activă, alternativă la tradiționalismul solfegiu.....	327
4.5.12. Reprezentant al „muzicii utilitare“.....	328
4.5.13. Stilul contrapunctic, inspirat din Bach.....	329
4.5.14. Inspirat din muzica oprimaților – jazz-ul.....	330
4.6. Sport.....	331
4.6.1. Părintele și fondatorul Jocurilor Olimpice Moderne.....	332
4.6.2. Steaua Nordului.....	336
4.6.3. Lupta „greilor“ în spațiul „sportului minții“.....	337

Partea a II-a. Elita din România interbelică și impactul asupra relațiilor naționale, europene și internaționale

Capitolul 1. Elita politică.....	343
---	------------

1.1. Monarhia din România între 1918-1947.....	343
1.2. Statul legionar.....	359
1.3. Nu meritați nici cenușa mea.....	367
1.4. Destinul e scuza celor slabi.....	372
1.5. O eroare cât trei guvernări.....	374
1.6. Afacerea din dosarul Tilea.....	376
1.7. Cărturarul cu privirea spre prezentul politic.....	378
1.8. Viața parcă desprinsă dintr-un roman.....	379
1.9. Drumul de la fascism la comunism.....	380
Capitolul 2. Elita științifică.....	386
2.1. Filozofie. Sociologie.....	386
2.1.1. Un Heidegger al românilor sau un filozof fără filozofie?.....	386
2.1.2. Națiunea își recunoaște identitatea prin cultura pe care o produce!.....	388
2.1.3. Un altfel de interbelic.....	390
2.2. Matematică. Inginerie. Arhitectură.....	392
2.2.1. Binomul matematic Țițeica-Moisil.....	392
2.2.2. „Știam că va ține“.....	394
2.2.3. Corifeii aerului. Vuia-Coandă-Vlaicu.....	395
2.2.4. Trei, Doamne, și toți trei.....	397
2.3. Medicină. Biologie.....	400
2.3.1. Primul „Nobel“ românesc.....	400
2.3.2. Naturalistul, medicul și filozoful sănătății publice.....	401
2.3.3. Hipocrate al românilor.....	406
2.3.4. Cum se poate rata un Nobel?.....	408
2.4. Economie.....	409
2.4.1. „Onoare“ de legionar.....	409
2.5. Speologie.....	410
2.5.1. Politica, cea mai haiducească dintre meserii.....	410
Capitolul 3. Elita artistică și culturală.....	413

3.1. Literatură.....	413
3.1.1. Scriitorul total.....	414
3.1.2. Între vorbă și faptă.....	418
3.2. Muzică.....	425
3.2.1. Geniul generației noastre.....	425
3.2.2. C.I. și C.C. Nottara.....	427
3.2.3. Prinț al pianiştilor.....	429
3.2.4. Evreul folclorului românesc.....	430
3.2.5. Pasărea măiastră a cântecului românesc.....	432
3.2.6. Muzician profesionist, politician amator.....	433
3.3. Pictură.....	434
3.3.1. Interpretul tristeților luxuriant colorate.....	434
3.3.2. Format la lumina Apusului.....	437
3.3.3. Pictorul poporului.....	439
3.3.4. Un maestru al portretului.....	441
3.3.5. Reprezentanți ai impresionismului și postimpresionismului autohton.....	442
3.3.6. Obsedat de vechi simpatii.....	445
3.3.7. Singular și inimitabil.....	446
3.3.8. Neoimpresionistul dunărean.....	447
3.3.9. Microbiolog în viață, pictor consacrat postum.....	449
3.3.10. Un gol umplut în sărmana noastră zestre muzeală.....	451
3.3.11. „DI. K“ și ascensiunea fascismului.....	454
3.3.12. Terapie prin artă.....	456
3.3.13. Tablouri cu ființe bizare și monștri simpatici.....	458
3.3.14. De la abstracționism la realismul socialist.....	460
3.3.15. Doamnele picturii românești.....	462
3.3.16. Odalisce, arlechini, dansatoare și monumentalul țăran român.....	465
3.3.17. În umbra morții.....	466
3.4. Sculptură.....	471
3.4.1. Un prince paysan.....	472
3.4.2. „Bronzier“ prin vocație.....	477

3.4.3. Amprenta obârșiei ardeline.....	478
3.4.4. Himerele lui Paciurea.....	479
3.4.5. Un simbol al luptei pentru supraviețuire.....	480
3.4.6. Chipul lui Dubinovski pe bustul <i>Luceafărului!</i>	481
3.4.7. Destin nemilos și generos deopotrivă.....	482
3.4.8. O dinastie de artiști plastici.....	483
3.4.9. Duelul statuilor.....	484
Concluzii parțiale.....	485
Concluzii finale.....	490
Bibliografie.....	496
Rezumat (limba franceză).....	517
Anexe.....	528

Bibliografie:

1. Adler, Alfred, *Cunoașterea omului*, București, Editura Științifică, 1991.
2. Alexa, Iuliana, *Nadejda Mandelștam - Fără speranță*, București, Ed. Polirom, 2003.
3. Alexandrescu, Horia, *Aur Olimpic românesc*, București, Editura Sport-Turism, 1980.
4. Andrei, Petre, *Sociologie generală*, Iași, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, 2010.
5. Anestin, Victor, *Savanți și inventatori care au schimbat cursul lumii*, Editura SAECULUM VIZUAL, București, 2010.
6. Antohi Sorin în dialog cu Moshe Idel, *Ceea ce ne unește: istorii, biografii, idei*, Iași, Polirom, 2006.
7. Antohi, Sorin, *Războaie culturale: idei, intelectuali, spirit public*, Iași, Polirom, 2007.
8. Antonesei, Liviu, *Semnele timpului*, Iași, Princeps, 2006.
9. Arendt, Hannah, *Făgăduința politicii*, București, Editura Humanitas, 2010.
10. Arendt, Hannah, *Originile totalitarismului*, traducere Ion Dur și Mircea Ivănescu, București, Editura Humanitas, 1994.
11. Aron, Raymond, *De Gaulle, Israel et les Juifs*. Paris, Plon, 1968.
12. Apostol, Pavel; Banu, Ion; Becleanu, Iancu, Adela; Berar, Petru; Bieltz, Petre; Boboc, Alexandru; Borgeanu, Constantin; Breazu, Marcel; Brucan, Silviu; Cazan, Gheorghe; Chețan, Octavian; Coșman, Constantin; Creția, Petre; Engel, Miron; Fischer, Gheorghe; Gogoneață, Nicolae; Grünberg, Ludwig; Mare, Călina; Ornea, Z., Pantazi, Radu; Pârvu, Ilie; Popa, Cornel; Popescu, Vasile; Săhleanu, Victor; Somme, Radu; Tănase, Alexandru, Tomoiagă, Radu; Trăsnea, Ovidiu; Tudosescu, Ion; Valentin, Alexandru; Vlăduțescu, Gheorghe, *Dicționar de filozofie*, București, Editura Politică, 1978.
13. Appignanesi, Lisa, *Simone de Beauvoir*, London: Haus, 2005.
14. Arghezi, Tudor, *Mari Scriitori români. Versuri*, Vol. II, București, Editura Cartea Românească, 1980.
15. Bachrach, Peter, *Political elites in a democracy*, Aldine Transaction, A Division of Transaction Publishers New Brunswick (U.S.A.) and London (U.K.), 2010.
16. Baioni, Giuliano, *Kafka – Literatur und Judentum*. Stuttgart/Weimar, Metzler, 1994.
17. Bajanov, N., D., *Rahmaninov*, traducerea: Nicolae Guma, București, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din Republica Socialistă România, 1966.
18. Balandin, R. K., *100 mari genii*, trad. Alioșa Nichita, București, Europress Group, 2007.
19. Balotă, Nicolae, *Lucian Blaga, poet orfic*, în vol. *Euphorion*, București, Editura pentru Literatură, 1969.
20. Baradat, Leon, P., *Ideologiile politice: origini și impact*, Iași, Editura Polirom, 2012.
21. Barbosa, Octavian, *Dicționarul artiștilor români contemporani*, București, Editura Meridiane, 1976.
22. Bartley, W. W., III – *Karl Popper în Physiognomien. Philosophen des XX. Jahrhunderts in Portraits* (Hrsg. E. Nordhofen), Athenäum, 1980.
23. Bassie, Ashley, *Expresionismul*, traducere Caciora Abrudan Simona, Oradea, Editura Aquila, 2008.
24. Báthory Ludovic, *Societățile carbonifere și sistemul economic și politic al României (1919-1929)*, Cluj, Ed. Presa Universitară Clujeană, 1999.
25. Bănciulescu, Victor, *Jocurile Olimpice de-a lungul veacurilor*, București, Editura Uniunii de Cultură Fizică și Sport, 1964.

26. Belenki, M., S., *Despre mitologia și filozofia Bibliei*, București, Editura Politică, 1982.
27. Benda, Julien, *Trădarea cărturarilor*, prefață Andrei Pippidi, București, Humanitas, 2007.
28. Benewick, Robert; Green, Philip, *Dicționarul marilor gânditori politici ai secolului XX*, trad. Ligia Caranfil, Catrina-Oana Gheorghiu, București, Editura Artemis, 1998.
29. Benjamin, Walter, *Jurnalul moscovit*, Cluj, Editura Idea Design&Print, 2008.
30. Berghorn, Detlef; Hattstein, Markus, *Istoria vizuală a lumii*, traducerea: Oana Cristescu, București, Litera Internațional, 2010.
31. Berlin, Isaiah, *Cinci eseuri despre libertate și alte scrieri*, București, Editura Humanitas, 2010.
32. Berstein, Serge; Milza, Pierre, *Istoria Europei. Secolul XX (din 1919 până în zilele noastre)*, Volumul V, Iași, Institutul European, 1988.
33. Blaga-Brediceanu, Cornelia, *Jurnale*, ediție îngrijită și comentată de Dorli Blaga, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2008.
34. Boari, Vasile; Vlas, Natalia; Murea, Radu, *Intelectualii și puterea*, Iași, Institutul European, 2012.
35. Boelke-Heinrichs, Annegret; Czock, Attila; Dilling, Jochen..., *100 de personalități ale secolului XX: Pictori*, ALL EDUCAȚIONAL, București, 2003.
36. Boia, Lucian, *Tragedia Germaniei 1914-1945*, București, Editura Humanitas, 2010.
37. Boia, Lucian, *Capcanele istoriei: elita intelectuală românească între 1930 și 1950*, București, Editura Humanitas, 2011.
38. Bold, Emilian; Ciupercă, Ion, *Europa în derivă (1918-1940). Din istoria relațiilor internaționale*, Iași, Casa Editorială Demiurg Plus, 2010.
39. Borch, Christian, *The politics of crowds: an alternative history of sociology*, Cambridge University Press, New York, 2012.
40. Borden, Daniel; Elżanowski; Lawrenz, Cornelia; Miller, Daniel; Smith, Adele și Taylor, Joni, *Arhitectura. O istorie vizuală*, București, Editura Litera, 2011.
41. Borlandi, Massimo; Bourdon, Raymond; Cherkaoui, Mohamed; Valade, Bernard, *Dicționar al gândirii sociologice*, traducerea: Vasile Savin, Doina Tonner, Dragoș Zămosteanu, Darclée Tomescu- Berdon, Iași, Polirom, 2009.
42. Brie Mircea, Horga Ioan, *Relațiile internaționale de la echilibru la sfârșitul concertului european (secolul XVIII – începutul secolului XX)*, Ed. a 2-a, rev. Oradea, Editura Universității din Oradea, 2009.
43. Bottomore, Tom, *Élites and society*, Second edition, Routledge London and New York, New York, 1993.
44. Boudon, Raymond; Besnard, Philippe; Cherkaoui, Mohamed; Lécuyer, Bernard-Pierre; Larionescu, Maria, Larousse, *Dicționar de sociologie*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996.
45. Bourdieu, Pierre, *Despre câmpul politic*, traducerea: Camelia Runceanu, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2012.
46. Brezianu, Barbu, *Brâncuși în România*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1976.
47. Brod, Max, *Franz Kafka. Eine Biographie*. Stuttgart/Weimar, Metzler, 1952.
48. Brown, Andrew, *Neutronul și bomba. O biografie a lui Sir James Chadwich*, traducerea. Doina Moraru, Marta Aurora Rotaru, București, Editura Tehnică, 2000.
49. Brucan, Silviu, *Îndreptar – dicționar de politologie*, București, Editura Nemira, 1993.

50. Brzezinski, Zbigniew, *Marea dilemă: a domina sau a conduce*, București, Editura Scripta, 2005.
51. Buchholz, Elke, Linda; Bühler, Gerhard; Hille, Karoline; Kaeppele Susanne și Stotland Irina, *Arta. Istoria vizuală a artelor plastice*, București, Editura Litera, 2011.
52. Buican, Alexandru, *Brâncuși. O biografie*, București, Artemis, 2006.
53. Busuiocanu, Al, *Scrieri despre artă*, București, Editura Meridiane, 1980.
54. Bușe, Constantin; Vianu, Alexandru; Cârțână, I.; Ioniță, Gh.; Seftiuc, I.; Zamfir, Z., *Istorie Universală. Epoca contemporană: 1918-1939*, Vol. I, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1975.
55. Bușe, Constantin; Vianu, Alexandru; Cârțână, I.; Ioniță, Gh.; Seftiuc, I.; Zamfir, Z., *Istorie Universală. Epoca contemporană: 1939-1945*, Vol. II, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1979.
56. Buzatu, Gh., *Din Istoria Secretă a celui de-al Doilea Război Mondial*, Volumul I, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1988.
57. Calvocoressi, Peter, *Europa de la Bismarck la Gorbaciov*, Iași, Editura Polirom, 2003.
58. Carr, E., H., *Criza celor douăzeci de ani (1919-1939), O introducere în studiul relațiilor internaționale*, Iași, Editura Polirom, 2011.
59. Castleden, Rodney, *Descoperiri care au schimbat lumea*, București, Editura Meteor Press, 2012.
60. Castleden, Rodney, *Cei mai ticăloși oameni din lume*, București, Editura Meteor Press, 2012.
61. Castleden, Rodney, *Conflicte care au schimbat lumea*, București, Editura Meteor Press, 2009.
62. Castleden, Rodney, *Invenții care au schimbat lumea*, București, Editura Meteor Press, 2011.
63. Castleden, Rodney, *Oameni care au schimbat lumea*, București, Editura Meteor Press, 2011.
64. Castleden, Rodney, *Evenimente care au schimbat lumea*, București, Editura Meteor Press, 2012.
65. Cattaneo, Marco; Trifoni, Jasmina, *100 de minuni ale Artei și Arhitecturii din patrimoniul UNESCO. Europa, II*, traducerea: Amuliu Proca, Editura Univers, 2002.
66. Cattaneo, Marco; Trifoni, Jasmina, *100 de minuni ale Artei și Arhitecturii din patrimoniul UNESCO. Europa, IV*, traducerea: Amuliu Proca, Editura Univers, 2002.
67. Căpușan, Andrei, Alexandru, *Diplomați români de elită. Epoca modernă. Epoca contemporană: 1919-1947*, Vol. II, București, Universitatea din București, Editura „Ars Docendi”, 2009.
68. Căzan, GH., N.; Nastovici; Lupu, N., Z.; Bușe, C., Vianu, Al., *Relații internaționale în perioada interbelică*, București, Editura Politică, 1980.
69. Cebuc, Alexandru, *Pallady*, București, Monitorul Oficial R. A., 2008.
70. Cebuc, Alexandru, *Tonitza*, București, Monitorul Oficial, 2008.
71. Cecatka, Björn, Czock, Attila, Gehlhoff, Beatrix..., *100 de personalități ale secolului XX: Compozitori*, trad. Dragoș Dinulescu, București, ALL EDUCAȚIONAL, 2003.
72. Charalabos, Papatotiriou *Politica internațională a secolului 21*, Editura Poiotita, Atena, 2008. [Χαραλάμπος Παπασωτηρίου «Η διεθνής πολιτική στον 21ο αιώνα» Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2008.]

73. Châtelet, Albert; Groslier, Bernard-Philippe, *Istoria artei*, Ediția a II-a, București, Editura Univers enciclopedic gold, 2012.
74. Chiorcea, Nicolae, *Legendele științei*, București, Editura Didactică și Pedagogică, R. A., 2007.
75. Chisholm, Jane, *Enciclopedia Istoriei lumii în date*, București, Editura Aquilla, 1993.
76. Choay, Françoise, *Urbanismul, utopii și realități*, București, Paideia, 2002.
77. Cioran, Emil, *Crima bătrânilor* (în) *Vremea*, 20 iunie 1937.
78. Cioroianu, Adrian, *Istorie, eroi, cultură politică. Reflecții despre cavalerii memoriei și partizanii uitării*, Craiova, Scrisul Românesc, 2008.
79. Claude, Naudin; Marie-Cuq; Michèle, Jarton; Dominique, Joly; Colette, Kessler; Anne-Marie, Lerorrain, *Religiile lumii*, Larousse, Franța, Editura Enciclopedia RAO, Mame, Tours, 1996.
80. Coenen-Huther, Jacques, *Sociologia elitelor*, Iași, Editura Polirom, 2007.
81. Coteanu, Ion; Seche, Luiza; Seche, Mircea, *Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1975.
82. Crainic, Nichifor, *Un sexolog maniac: Mircea Eliade* (în) *Glasul Patriei*, 10 septembrie 1963.
83. Cristea-Enache, Daniel, *Sertarul Scriitorului Român*, Iași, Polirom, 2005.
84. Cupșa, Ion; Șiperco, Alexandru; Vianu, Alexandru; Zaharia, Gheorghe, *Memorial de război*, București, Editura Politică, 1976.
85. Czock, Attila; Kaldewey, Jasper; Klee-Bender, Ursula, *100 de personalități ale secolului: scriitori*, traducerea: Dragoș Dinulescu, București, Editura ALL EDUCATIONAL, 2000.
86. Deleuze, Gilles; Guattari, Félix, *Kafka: Pentru o literatură minoră*, traducere și postfață de Bogdan Ghiu, București, Editura Art, 2007.
87. *Dicționarul comunismului*, coordonator Stephen Courtois, Iași, Polirom, 2008.
88. Dicționar explicativ de buzunar al limbii maghiare, [MAGYAR ÉRTELMEZŐ KÉZISZÓTÁR], Budapesta, Editura Akadémiai Kiadó, 1980.
89. Dicționarul explicativ contemporan al limbii ruse, [Современный толковый словарь русского языка] Vol. I-III, Editura AST, Astrel, Harvest, 2006.
90. Dierks, Manfred, *Thomas Mann und die Tiefenpsychologie*. În: *Thomas Mann-Handbuch*. Hg. Helmut Koopmann. Stuttgart: Kröner. 2. Aufl. 1995.
91. Dierks, Manfred, *Studien zu Mythos und Psychologie bei Thomas Mann. An seinem Nachlass orientierte Untersuchungen zum „Tod in Venedig“, „Zauberberg“ und zur „Joseph“-Tetralogie*. Bern und München: Francke 1972.
92. Dima, Eugenia; Doina, Cobeț; Laura, Manea; Elena, Dănilă; Gabriela, E., Dima; Andrei, Dănilă; Botoșineanu, Luminița, *DEXI, Dicționar explicativ ilustrat al limbii române*, Chișinău, Editura Arc & Gunivas, 2007.
93. Documentar multimedia, nr. 3, Esențial, *Benito Mussolini. Ducele, Viața secretă a marilor personalități*, București, Erc Press, 2008 și DVD 5.
94. Droit, Roger-Pol, *Maeștrii gândirii, Cei mai importanți filosofi din secolul XX*, trad.: Adrian Cotoră, București, Litera Internațional, 2012.
95. Efimov, G., *Istoria modernă și contemporană a Chinei. Studii*, București, Editura de Stat pentru Literatură Științifică, 1953.

96. Efremova, T. F., Dicționar explicativ al limbii ruse contemporane, Vol.3. [Современный толковый словарь русского языка] В 3-х томах. Под ред. Т. Ф. Ефремова, Editura AST, Astrel, Harvest, 2006.
97. Eliade, Mircea, *Democrația și problema României* (în) *Vremea*, an IX, nr. de Crăciun, 18 dec. 1936.
98. Eliade, Mircea, *Mai multe feluri de naționaliști* (în) *Vremea*, an IX, nr. 444, 5 iulie 1936.
99. Eliade, Mircea, *Meditație asupra arderii catedralelor* (în) *Vremea*, an X, nr. 474, 7 februarie 1937.
100. Eliade, Mircea, *Memorii*, București, Editura Humanitas, 1997.
101. Eliade, Mircea, *Provincia „ratează”?...* (în) *Vremea*, an XI, nr. 524, 6 februarie 1938.
102. Eliade, Mircea, *România în eternitate*, în vol. *Profetism românesc*, II, București, Editura „Roza Vânturilor”, 1990.
103. Ennio, Di Nolfo, *Introducere în istoria relațiilor internaționale*, București, Editura BIC ALL, 2007.
104. Farthing, Stephen, *Istoria artei – de la pictura rupestră la arta urbană*, București, Editura RAO, 2011.
105. Feltham, R., H., *Ghid de diplomație*, Iași, Editura Institutul European, 2005.
106. Florea, Vasile; Székely, Gheorghe, *Dicționar universal de artă*, București-Chișinău, Editura Litera Internațional, 2011.
107. Florea, Vasile; Székely, Gheorghe, *Mica enciclopedie de artă universală*, București, Editura Litera Internațional, 2005.
108. Fride-Carrassat, Patricia, *Maestrul picturii*, traducerea Denia Mateescu, Enciclopedia RAO, București, Grupul Editorial RAO, 2004.
109. Fride-Carrassat, Patricia, Marcadé, Isabelle, *Mișcări artistice în pictură*, traducerea Denia Mateescu, București, Enciclopedia RAO, Grupul Editorial RAO, 2007.
110. Frunză, Sandu, *Comunicare etică și responsabilitate socială*, Tritonic, București, 2011.
111. Gafenco, Grégoire, *Dernier jours de L’Europe: un voyage diplomatique en 1939*, Grigore Gafencu, *Ultimele zile ale Europei: O călătorie diplomatică în anul 1939*, București, Editura Curtea Veche, 2011.
112. Gallego, Ferran, *Oamenii lui Hitler: elita național-socialismului (1919-1945)*, București, Editura ALL, 2010.
113. Gariff, David; Denker, Eric; Weller, Dennis, P., *Cei mai influenți pictori din lume și artiștii pe care i-au inspirat*, trad. Oana Cristea, Luiza Kraft, București, Enciclopedia RAO, 2008.
114. Gârcineanu, Victor P., *Din lumea legionară*, București, Editura Fundației Culturale Buna-Vestire, ediția II, 1999.
115. Gerassi, John, *Jean-Paul Sartre: Hated Conscience of His Century*, Volume 1: *Protestant or Protester?*, University of Chicago Press, 1989.
116. Gherghina, Sergiu; Mișcoiu, Sergiu; Soare, Sorina, *Populismul contemporan: un concept controversat și formele sale*, Iași, Editura Institutul European, 2011.
117. Ginneken, Jaap van ~, *Crowds, Psychology & Politics, 1871-1899*, Cambridge University Press, New York, 2006.
118. Glodeanu, Gheorghe, *Fantasticul în proza lui Eliade*, Baia-Mare, Editura Gutinul, 1993.

119. Goga, Ilie, *Olimpiadele: Atena 1896 – München 1972*, București, Editura Stadion, 1972.
120. Goléa, Antoine; Vignal, Marc, *Dicționar de mari muzicieni*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010.
121. Gyémánt, Ladislau, *Preistoria construcției Europene*, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, 1999.
122. Hannak, Jacques, *Emanuel Lasker: The Live of a Chees Master: with annotations of more than 100 of his greatest games*, foreword by Albert Einstein, translated by Heinrich Fraenkel, New York, Dover Publications, Inc., 1991.
123. Handoca, Mircea, *Mircea Eliade: un uriaș peste timp*, București, Orizonturi, 2008.
124. Handoca, Mircea, *Mircea Eliade: pagini regăsite*, București, Lider, 2008.
125. Harenberg, Bodo & coll. – *Chronik*, Munchen, Bertelsman Verlag, 1997.
126. Hartmann, Michael, *The Sociology of Elites*, Routledge, Taylor & Francis Group, London and New York, Abingdon, Oxon, 2007.
127. Heidegger, Martin, *Introducere la „Ce este metafizica?”*, București, Editura Univers.
128. Hellemans, Alexander; Bunch, Bryan, H., *Istoria descoperirilor științifice. Cele mai importante personalități și evenimente care au marcat dezvoltarea științei de-a lungul timpului*, București, Editura Orizonturi, 1988.
129. Higley, John and Burton Michael, *Elite foundations of liberal democracy*, Maryland, Rowman & Littlefield Publishers Group, Inc., 2006.
130. Hodge A. N., *The History of Art-Painting from Giotto to the Present Day*, London, Arcturus Publishing, 2007.
131. Houpt, Simon, *Muzeul operelor dispărute*, trad.: Ioana Maria Novac, București, Vellant, 2009.
132. Howard, E., Mumma, *Albert Camus and the Minister*, 2000.
133. Howe, Irving, *Selected short stories of Isaac Bashevis Singer*, New York, Modern Library, 1966.
134. Hu Qiaomu, *Dicționarul enciclopedic al Chinei*, Editura Dicționarului Enciclopedic, Beijing – octombrie 1998.
135. Ilie, Tudorel, *Winston Churchill. Momente care au schimbat lumea*, Chișinău, Cartier Istoric, 2005.
136. Ingo, Walther F., *Pablo Picasso, 1881-1973, Geniul secolului*, Köln, Editura Taschen, 2003.
137. Iorga, Nicolae, *Figuri reprezentative din istoria universală*, Ediție îngrijită de Petre Dan și Andrei Pippidi, București, BIC ALL, 2001.
138. Iorga, Nicolae, *O viață de om așa cum a fost*, București, Editura Minerva, 1976.
139. Iorga, Nicolae, *Scrieri despre artă*, București, Editura Meridiane, 1968.
140. Ivan, Ruxandra, *Direcții principale în studiul relațiilor internaționale în România*, Iași, Editura Institutul European, 2007.
141. Jelavich, Barbara, *Istoria Balcanilor. Secolul al XX-lea*, vol. 2, traducere: Mihai-Eugen Avădanei, Iași, Institutul European, 2000.
142. Jordan, Bernd; Lenz, Alexander, *100 de personalități ale secolului: politicieni*, traducerea: Dragoș Dinulescu, București, ALL EDUCAȚIONAL, 2000.

143. Jucan, Marius, *Fascinația ficțiunii sau despre retorica elipsei*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1998.
144. Jucan, Marius, *Măștile libertății. America în scrisorile lui Thomas Jefferson*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2007.
145. Judaken, Jonathan, *Jean-Paul Sartre and the Jewish Question: Anti-antisemitism and the Politics of the French Intellectual*,. Lincoln: University of Nebraska Press, 2006.
146. Judt, Tony, *Reflecții asupra unui secol XX uitat: reevaluări*, Iași, Editura Polirom, 2011.
147. Kersaudy, François, *Winston Churchill*, București, Orizonturi, 2006.
148. Kershaw, Ian, *Hitler: biografie*, București, Meteor Press, 2012.
149. Kirsner, Douglas, *The Schizoid World of Jean-Paul Sartre and R.D. Laing*. New York: Karnac, 2003.
150. King, Daniel, *Șahul de la primele mutări până la șah-mat*, București, Editura Enciclopedia RAO, 2002.
151. Kirițescu, Constantin, *Palestrica. O istorie universală a culturii fizice*, București, Editura Uniunii de Cultură Fizică Și Sport, 1964.
152. Kissinger, Henry, *Diplomația*, București, Editura ALL, 2007.
153. Klynex, Allan & Klynex, Cecilia, *Cartea recordurilor lumii antice*, București, Editura House of Guides, 2007.
154. Knopp, Guido, *Războinicii lui Hitler*, București, Editura Litera, 2011.
155. Kolb, Philip, *Collection of Marcel Proust papers, 1870-1950*, University of Illinois Rare Book and Manuscripts.
156. Kuller, Hary; Benjamin, Lya; Felan, Ada și alții, *Evrei din România: breviar biobibliografic*, București, Hasefer, 2008.
157. Layton, Geoff, *De la Bismarck la Hitler: Germania 1890-1933*, București, Editura ALL Educațional, 2002.
158. Lee Lanning, Michael, *100 de personalități militare ale lumii*, Orizonturi, București, trad. Constantin, Valentin, Claudiu, 2005.
159. Lăzărescu, Adriana, *Umorul oamenilor celebri*, București, Editura Universitară, 2007.
160. Le Bon, Gustave, *Psihologia mulțimilor*, Editura Antet Press, București, f. a.
161. Le Bon, Gustave, *Psihologia politică*, Editura Antet Press, București, f. a.
162. Le Bon, Gustave, *Psihologia timpurilor noi*, Editura Antet Press, Filipeștii de Târg, Prahova, f. a.
163. Le Bon, Gustave, *Legile psihologice ale evoluției popoarelor*, Editura Antet Press. Filipeștii de Târg, Prahova, f. a.
164. Le Breton, Jean-Marie, *Măreția și destinul bătrânei Europe: 1492-2004*, București, Humanitas, 2006.
165. Legrand, Francine-Claire, *Ensor necunoscutul*, traducerea: Crina Ileana Coșoveanu, București, Editura Meridiane, 1975.
166. Lemny, Doina, *Brâncuși, artistul care transgresează toate hotarele*, București, Noi Media Print, 2012.
167. Le Rider, Jacques, *Jurnale intime vieneze*, Iași, Polirom, 2001.
168. Lévy-Strauss, Claude, *Die elementaren Strukturen der Verwandtschaft*. Frankfurt: Suhrkamp, 1981.

169. Longman - Dictionar al limbii engleze contemporane, Ediția a treia, Pearson Education Limited, Essex, Anglia 1978, 2001, [Longman Dictionary of Contemporary English, Third Edition], Pearson Education Limited, Essex, England 1978, 2001.
170. Lucien, Constantin, V., *Elitele și statutul lor în societate*, București, Editura „Oscar Print“, 2003.
171. Lü Shuxiang, *Dicționarul limbii chineze contemporane*, Beijing, Editura Comercială, 2004.
172. MacKay, Charles, *Extraordinary Popular Delusions and the Madness of Crowds*, Wilder Publications, Radford VA, 2008.
173. Maithe Valles-Bled, *Maurice Vlaminck, Oeuvres 1900-1956*, Milan, Fabbri S.p.A. 1991.
174. Malcolm, Noel, *George Enescu: viața și muzica*, trad. Carmen Pațac, București, Humanitas, 2011.
175. Manea, Norman, *Laptele negru*, București, Hasefer, 2010.
176. Manvel, Roger; Fraenkel, Heinrich, *Heinrich Himmler: viața sinistră șefului SS-ului și al Gestapoului*, București, Meditații, 2010.
177. Mareș, Nicolae, *Lucian Blaga diplomat la Varșovia*, București, Editura Fundației România de Mâine, 2011.
178. Martin, Everett, Dean, *The Behavior of Crowds. A Psychological Study*, New York and London, Harper&Brothers Publishers, Forgotten Books, 2012.
179. Mason, Antony; Spike, John, T., *Arta occidentală: din preistorie până în secolul al XXI-lea*, traducerea Lia Decei, București, Corint, 2010.
180. Matei, Sorin, Adam; Momescu, Mona; Barbu, Daniel; Dobrescu, Caius; Flonta, Mircea; Andreescu, Gabriel; Șerban, Stelu; Kovacs, Lucian, Năstasă; Ghilezan, Marius; Morar, Vasile; Ștefan, Bruno; Matei, Alexandru; Aranyosi, István, Gavrilescu, Adrian, *Idolii Forului: De ce o clasă de mijloc a spiritului este de preferat «elitei» intelectualilor publici*, Prefață Michael Shafir, București, Editura Corint, 2010.
181. Marele Dicționar explicativ al limbii ruse, [Большой толковый словарь русского языка] Ed. I, Editura Norint, S. A. Kuznețov, 1998.
182. Maurois, André, *Alexander Fleming*, București, Editura Medicală, 1965.
183. Max, von Laue, *Istoria fizicii*, București, Editura Științifică, 1963.
184. McCauley, Martin, *Stalin și stalinismul*, București, Meteor Press, 2010.
185. McClelland, J., S., *The Crowd and the Mob. From Plato to Canetti*, New York, Routledge Revivals, Taylor&Francis Group, 2011.
186. Mearsheimer John J., *Adevărul despre minciunile din politica internațională, De ce mint liderii?*, București, Editura Antet Press, 2011.
187. Meleşcanu, Teodor, *Renașterea diplomației românești: 1994-1996*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002.
188. Menand, Louis, *Stand By Your Man: The strange liaison of Sartre and Beauvoir*, Newyorker.com, 2001.
189. Micheli, Mario de, *Avangarda artistică a secolului XX*, București, Editura Meridiane, 1968.
190. *Micul Larousse în culori*, [Le Petit Larousse en couleurs], Paris, Editura Larousse, 1995.
191. Milca, Mihai, *Geneza teoriei elitelor: provocarea neomachiavellienilor*, București, Editura Economică, 2001.

192. Mills, Charles, Wright, *The power elite; with a new afterword by Alan Wolfe*, New York, Editura Oxford University Press, 2000.
193. Mills, Charles, Wright, *The power elite*, New York, Editura Oxford University Press, 2000.
194. Minerbi, Alessandra, *Istoria ilustrată a nazismului*, trad. Gabriela Sauciuc, București, Enciclopedia RAO, 2006.
195. Mișcoiu, Sergiu, *Au pouvoir par le « peuple ». Le populisme saisi par la théorie du discours*, Paris, Editura L'Harmattan, 2012.
196. Mitra, Gheorghe; Retinschi, Alexandru, *Constelația Olimpiadelor*, București, Editura Sport - Turism, 1984.
197. Mitru, Alexandru, *Legendele Olimpului*, Vol. I, București, Editura VOX, 1996.
198. Morar Ovidiu, *Scriitori evrei din România*, București, Ideea Europeană, 2006.
199. Morán, Pablo, A. *Alekhine: agony of a chess genius*, Edited and Translated by Frank X. Mur, Consulting Editor Dale A. Brandreth, McFarland & Company, Inc., Publishers, Jefferson, North Carolina, and London, 2010.
200. Morgenthau, Hans J., *Politica între națiuni: lupta pentru putere și lupta pentru pace*, Iași, Editura Polirom, 2007.
201. Miroiu, Mihaela, (coordonator), *Ideologii politice actuale*, Iași, Polirom, 2012.
202. Muller, Joseph-Émile, *Istoria ilustrată a picturii*, București, Editura Meridiane, 1973.
203. Münnighoff, Alexander, *Max Euwe: The Biography: Including 50 games with the original analysis by the Dutch World Champion*, translated by Piet Verhagen, Published by New in Chess, Alkmaar, The Netherlands.
204. Mustafa, Ali Mehmed, *Istoria Turcilor*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976.
205. Mușat, Carmen, *Canonul și tarotul*, Curtea Veche Publishing, 2006.
206. Năstasă, Lucian, *Intelectualii și promovarea socială. (Pentru o morfologie a câmpului universitar)*, Cluj, Editura Nereamia Napocae, 2003.
207. Năstasă, Lucian, «*Suveranii*» *Universităților Românești. Mecanisme de selecție și promovare a elitei intelectuale. I Profesorii Facultăților de Filozofie și Litere (1864-1948)*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2007.
208. Năstasă, Lucian, *Intimitatea amfiteatrelor. Ipostaze din viața privată a universitarilor «literari» (1864-1948)*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2010.
209. Năstasă, Lucian, *Antisemitismul universitar în România (1919-1939): mărturii documentare*, Editura Institutului pentru Studiarea Problemelor Naționale: Kriterion, Cluj-Napoca, 2011.
210. Neagu, Silviu, *Geopolitica. Universul puterii*, București, Editura Meteor Press, 2008.
211. Néret, Gilles, *Gustav Klimt*, trad.: Constantin Lucian, Köln, Taschen, 2003.
212. Néret, Gilles, *Salvador Dali*, Köln, Taschen, 2011.
213. Neumann, Bernd, *Franz Kafka. Gesellschaftskrieger. Eine Biographie*. München, Wilhelm Fink.
214. Neumann, Victor; Heinen, Armin, (editori), *Istoria României prin concepte: perspective alternative asupra limbajelor social-politice*, Iași, Polirom, 2010.
215. Neumann, Victor, *Tentația lui homo europaeus: geneza ideilor moderne în Europa Centrală și de Sud-Est*, Ed. a 3-a, Iași, Polirom, 2006.

216. Nicklas, Thomas, *Charles de Gaulle: un erou în epoca democratică*, București, Editura SAECULUM I.O., 2012.
217. Nicosia, Fiorella, *Viață de artist: Claude Monet*, București, Editura Enciclopedia RAO, 2004.
218. Nicosia, Fiorella, *Viață de artist: Modigliani*, trad. Aura Bărdescu, București, Enciclopedia RAO, 2005.
219. Nolte, Ernst, *Războiul civil european: 1917-1945: Național-socialism și bolșevism*, București, Editura RUNA - Grupul Editorial Corint, 2005.
220. Norman, Rose, *Churchill. O viață de rebel*, București, Editura ALL, 1998.
221. Ornea, Z., *Tradiționalism și modernitate în deceniul al treilea*, București, Editura Eminescu, 1980.
222. Pandrea, Petre, *Brâncuși: amintiri și exegeze*, București, Editura Meridiane, 1976.
223. Panea, Nicolae, *Zei de asfalt: antropologie a urbanului*, Craiova, Cartea Românească, 2001.
224. Parry, Geraint, *Political elites*, ECPR classics Press, Essex, 2005.
225. Păun, Nicolae (coord.), *Actualitatea mesajului fondatorilor Uniunii Europene*, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, 2006.
226. Păun, Nicolae, *Bani și bănci în structuri europene*, Cluj, Editura Biblioteca Apostrof, 1995.
227. Păun, Nicolae, *Construcția europeană modernă: idei, doctrine, fapte și instituții economice: de la Congresul de la Viena (1815) la Tratatul de la Roma (1957)*, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, 1997.
228. Păun, Nicolae, Păun, Adrian-Ciprian, Ciceo, Georgiana, *Europa unită, Europa noastră*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2003.
229. Păun, Nicolae, Păun, Ciprian Adrian, Ciceo, Georgiana, Albu-Comănescu, Radu, *Finalitatea Europei: o analiză a proiectului instituțional al Uniunii Europene: Păun Nicolae, Păun Ciprian Adrian, Ciceo Georgiana, Albu-Comănescu Radu*, Ediția a 2-a, revăzută și adăugită, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, 2007.
230. Păun, Nicolae, Păun, Ciprian, Adrian, Ciceo, Georgiana, Albu-Comănescu, Radu, *Finalitatea Europei: considerații asupra proiectului instituțional și politic al Uniunii Europene*, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, 2005.
231. Păun, Nicolae, Păun, Ciprian Adrian, Albu-Comănescu, Radu, *Instituțiile Uniunii Europene: evoluții și proiecte de reformă*, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, 2004.
232. Păun, Nicolae, *Istoria construcției europene: de la Tratatul de la Roma la Tratatul de la Nisa*, Ediția a 2-a, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, 2000.
233. Păun, Nicolae, *Istoria construcției europene: epoca postbelică*, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, 1999.
234. Păun, Nicolae, *Sisteme economice contemporane. Vol. 1: Capitalismele contemporaneității*, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, 2004.
235. Păun, Nicolae, *Stat și economie: România în perioada dintre cele două războaie mondiale: 1919-1939*, Cluj-Napoca, Editura Interferențe, 1992.
236. Păun, Nicolae, *Viața economică a României: 1918-1948: modernizare-dezvoltare-europenizare*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2009.
237. Pecican, Ovidiu, *Ce istorie scriem*, București, Ideea Europeană, 2006.
238. Pecican, Ovidiu, *Europa în gândirea românească interbelică*, Iași, Editura Institutul European, 2008.
239. Pecican, Ovidiu, *România interbelică: istorie și istoriografie*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2010.

240. Pesnot, Patrick, *Spionii ruși de la Stalin la Putin*, București, Editura Litera, 2010.
241. Petre, Andrei, *Sociologie generală*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2010.
242. Petriceicu Hașdeu, Bogdan, *Scrieri literare, morale și politice*, vol. II, București, Fundația pentru Literatură și Artă Regele Carol II, 1937.
243. Phillips, Cynthia; Priwer, Shana, *101 lucruri inedite despre Einstein: sex, știință și misterele universului*, București, Editura Meteor Press, 2008.
244. Picknett, Lynn; Prince, Clive; Prior, Stephen, *Cazul Rudolf Hess – Dezerter sau mesager?*, București, Editura RAO, 2010.
245. Pop Ionel, Boilă Zaharia, Boilă Matei, *Amintiri despre Iuliu Maniu*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1998.
246. Pop, Ioan-Aurel; Radosav, Doru, Costea, Ionuț Virgil...; coordonator Ghitta, Ovidiu; *Istoria Universității «Babeș - Bolyai»*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2012.
247. Popescu, Ioan-Ioviț; Hristev, Anatolle; Gherbanovschi, Nicolae; Enescu, George, *Mic memorator de fizică*, Ediția a doua, București, Editura Tehnică, 1976.
248. Popovici, Ioan; Caloianu, Nicolae, Ciulache, Sterie; Lețea, Ion, *Enciclopedia descoperirilor geografice*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1975.
249. Pușcaș, Vasile, *Relații internaționale/transnaționale*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2007.
250. Rad, Ilie, *Cum se scrie un text științific: disciplinele umaniste*, Iași, Editura Polirom, 2008.
251. Radu, Liliana, *Fenomenul olimpic de la antic la modern*, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2009.
252. Rădulescu-Motru, C., *Românismul. Catehismul unei noi spiritualități (1939)*, în vol. *Scrieri politice*, București, Editura Nemira, 1998
253. *Religiile lumii*, București, Editura Aquila, 2008.
254. Rendina, Claudio, *Papii. Istorie și secrete*, București, Editura ALL, 2008.
255. Rizou-Anifanti Ioana, Skoura Alexandros (coordonator) Dicționar explicativ al limbii elene, Editura Giannis Rizou, Atena, 2004. [Ρίζου - Ανυφαντή, Ιωάννα, Σκούρος, Αλέξανδρος(επιμελητής) «Λεξικό της ελληνικής γλώσσας» Εκδόσεις Γιάννη Ρίζου, Αθήνα, 2004.]
256. Roland, Paul, *Nazismul: o istorie ilustrată: ascensiunea și prăbușirea lui Adolf Hitler*, București, Corint, 2012.
257. Roman, Carol, *Laureați ai Premiului Nobel răspund la întrebarea: Există un secret al celebrității?*, București, Editura Politică, 1982.
258. Rorty, Richard, *Contingenta, ironie și solidaritate*, București, Univers, 2000.
259. Rosen, Avram, *Contribuția evreilor la progresul industrial în România interbelică*, București, Editura Hasefer, 2002.
260. Roth, Andrei, *Individ și societate*, București, Editura Politică, 1986.
261. Roth, Philip, *The Ghost Writer*, New York: Farrar Straus & Giroux, 1979.
262. Russel, Jesse; Cohn, Ronald, *Pierre de Coubertin*, Edinburgh, United Kingdom, LENNEX Corp, 2012.
263. Rusu, Petre, I., *Dicționar de terminologie uzuală diplomatică și de drept internațional*, București, Editura Cartea Universitară, 2004.
264. Sandu-Dediu, Valentina *Wozzeck – Profeție și împlinire*, București, Editura Muzicală.

265. Sardon, James, *A critical opinion on Russian literature*, London, Royal Institution Press House, 1998.
266. Sarnitz, August, *Adolf Loos: 1870-1933. Arhitect, critic al culturii, dandy*, Taschen/Noi Media Print, 2004.
267. Saucă, Alexandru, *K.G.B.-ul și revoluția română. Intensificarea ofensivei forțelor antiromânești*, București, Editura Miracol, 1994.
268. Schnapp, Jeffrey and Tiews, Matthew, *CROWDS*, California, Stanford University Press, Stanford, 2006.
269. Schonberh, Harold, C., *Viețile marilor compozitori*, trad. Anca Irina Ionescu, București, Lider, 2008.
270. Schwarberg, Günther, *Medicul SS și copiii. Relatare despre masacrul de la Bullenhuser, Damm*, Documentația: Deutsch Emeric, București, Editura Politică, 1982.
271. Schwarz, Christopher, *Langeweile und Identität: Eine Studie zur Entstehung und Krise des romantischen Selbstgefühls*. Heidelberg: Winter (Frankfurter Beiträge zur Germanistik, 25) 1993.
272. Schumpeter, Joseph Alois, *Zece mari economiști: de la Marx la Keynes*, București, Publica, 2010.
273. Scurtu, Ioan, *Istoria românilor de la Carol I la Nicolae Ceaușescu*, București, Mica Valahie, 2010.
274. Sebastian, Mihail, *Corespondența lui Marcel Proust*, București, Editura București, 1992.
275. Sebastian, Mihail, *Între experiență și temperament (I)*, în vol. Eseuri, cronici, memorii, București, Editura Minerva, 1972.
276. Sebastian, Mihail, *Jurnal, 1935-1944*, București, Editura Humanitas, 1996.
277. Shafir, Michael, *Radio-grafii și alte fobii: Studii contemporane, publicistică și pubelistică*, Iași, Editura Institutul European, 2010.
278. Shapiro, Michael, *Cei mai influenți 100 de evrei din toate timpurile*, Pitești, Editura Paralela 45, 2006.
279. Shapiro, Michael, *100 mari evrei*, traducerea: Adriana Liciu, București, Euro Press Group, 2007.
280. Siems, Marion, *Anne Frank Tagebuch. Erläuterungen und Dokumente* Stuttgart: Reclam, 2003.
281. Sillamy, Norbert, Larousse, *Dicționar de psihologie*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2000.
282. Silber, Belu, *Feciorii lui Nae sau tânăra generație și Profet și subprofet* (în) *Șantier*, II, 12 și 13, nov-dec 1934.
283. Simmons, John, *100 Cei mai mari savanți ai lumii*, București, Editura Lider, 1996.
284. Singer, Isaac Bashevis, *Nobel Lecture*, New York, Farrar, Straus and Giroux, 1979.
285. *Symbolismul*, traducerea Ioan Danubiu, Oradea, Aquila'93, 2008.
286. Slater, Maya, *Boris Pasternak: Family Correspondence 1921-1960*, Hoover Institution Press, Stanford University, Stanford.
287. Smith, Edward E.; Nolen-Hoeksema, Susan; Fredrickson, Barbara, L.; Loftus, Geoffrey, R. și colab., *Introduce în psihologie*, Ediția a IV, București, Editura Tehnică, 2004.

288. Stoenescu, Alex, Mihai, *Armata, mareșalul și evreii*, Ed. a 2-a, rev., București, Editura RAO, 2010.
289. Stokes, Philip, *100 Mari gânditori ai lumii*, București, Editura Lider, 2005.
290. Stone, Irving, *Turnul nebunilor. Viața lui Freud*, București, Lider, 2008.
291. Stone, Irving, *Paria. Viața lui Freud*, București, Lider, 2008.
292. Strait, Raymond; Henie, Leif, *Queen of Ice. Queen of Shadows: the unsuspected life of Sonja Henie*, Chelsea, Scarborough House/ Publishers, 1990.
293. Szabó, Zoltán, Tibori, *Frontiera dintre viață și moarte: refugiul și salvarea evreilor la granița româno-maghiară: 1940-1944*, traducerea: Florica Perian, București, Compania, 2005.
294. Surowiecki, James, *Înțelepciunea mulțimilor*, București, Editura Publică, 2011.
295. Ștefănescu, Cornelia, *Reacții românești față de inovația proustiană, în Marcel Proust și românii*, Ed. Elion, 2001.
296. Tarde, Gabriel, *Opinia și mulțimea*, București, Comunicare. ro. *Cultura comunicării*. 2007.
297. Tănase, Stelian, (colecție coordonată de ~), *Racovski: dosar secret*, Iași, Polirom, 2008.
298. Thea, de Roh; Ute, Lienard, *Democrația social-elitară*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1999.
299. Thody, Philip, *Jean-Paul Sartre*. London: Hamish Hamilton, 1964.
300. Thompson, Laura, *Suprarealiștii*, trad.: Simina Lazăr, București, Vellant, 2008.
301. Todd, Olivier, *Albert Camus: A Life*. Carroll & Graf, 2000.
302. Totok, William, *Episcopul, Hitler și Securitatea: procesul stalinist împotriva «spionilor Vaticanului» din România*, Colecție coordonată de Stelian Tănase, Iași, Polirom, 2008.
303. Tracy, Brian, *Cum conduc cei mai buni lideri: tehnici testate pentru a valorifica la maximum potențialul uman*, București, Editura Curtea veche, 2010.
304. Trăsnea, Ovidiu, *Probleme de sociologie politică*, București, Editura Politică, 1975.
305. Țarălungă, Ecaterina, *Identități românești. Personalități*, București, Litera Internațional, 2011.
306. Țin, Ilarion, *Mișcarea legionară după Corneliu Codreanu. Dictatura regală (februarie 1938-septembrie 1940). Mecanisme schimbului de generație, fapte, idei, documente*, Volumul I, București, Editura Vreamea, 2007.
307. Ungureanu, Traian, *Olimpia în exil*, București, Editura Humanitas, 2008.
308. Ușakov D. N., *Dicționar explicativ al limbii ruse*, Vol. 4, [Толковый словарь русского языка], под ред. Д.Н. Ушакова, Moskova, 1940.
309. Vaisse, Maurice; Colette, Barbier; Antoine, Daveau; Olivier, Delorme; Pierre-Michel, Durand; Florence, Gauzy; Chantal, Morelle; Jean-Louis, Puig, *Dicționar de relații internaționale: secolul XX*, Iași, Editura Polirom, 2008.
310. Vasiliu, Emanuel, *Lumina – undă sau corpuscul?*, București, Editura Albatros, 1976.
311. Văduva, Carmen; Stireciu, Cosmin; Sârbu, Valeria, *Savanți, inventatori și oameni de știință*, Editura Donaris, 2008.
312. Whitelaw, Ian; Whitaker, Julie, *Oameni care au făcut istorie. Cele mai influente personalități ale secolului XX*, București, Editura RAO, 2010.

313. Vianu, Ion, *Blestem și Binecuvântare*, Cluj-Napoca, Biblioteca Apostrof, 2007.
314. Volkogonov, Dmitri, *Lenin. O nouă biografie*, Mari personalități ale istoriei, Primul autor care a folosit arhivele secrete sovietice, București, Orizonturi, 1994.
315. Volkogonov Dmitri, *Troțki: eternul radical*, Mari personalități ale istoriei, Primul autor care a folosit toate arhivele secrete sovietice, București, Editura Lider, 1996.
316. White, Michael; Gribbin, John, *Albert Einstein: Omul mileniului II*, București, Lider, 2007.
317. Wigoder Geoffrey, *Evrei în lume. Dicționar biografic*, traducerea: Irina Horea, Viviane Prager, Carmen Stanca, București, Editura Hasefer, 2001.
318. Wittgenstein, Ludwig, *Philosophical Investigations*, Basil Blackwell, Oxford, 1986.
319. Wittgenstein, Ludwig, *Insemnari postume, 1914-1951*, Humanitas, București, 1995, traducere de Mircea Flonta și Adrian-Paul Iiescu.
320. Zăpîrțan, Liviu, *Contribuții la critica teoriilor elitare*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979.
321. Zerbst, Rainer, *Gaudi. Opera completă*, Köln, Taschen, 2011.
322. *100 cele mai frumoase muzee ale lumii*, traducere: Moldoveanu, Mircea; Bîrsanu, Roxana; Frățilă, Augustin, București, Editura BIC ALL, 2006.
323. *Cronica ilustrată a omenirii. Primul Război Mondial și urmările lui (1914-1933)*, Volumul 11, traducerea Graal Soft, București, Editura Litera, 2012.
324. *Cronica ilustrată a omenirii. Național-socialismul și al Doilea Război Mondial (1933-1945)*, Volumul 12, traducerea Valentina Georgescu, București, Editura Litera, 2012.
325. *Marea istorie ilustrată a lumii*, Volumul 7 volume, traducerea: Graal Soft, București, Editura Litera Internațional, 2008.
326. *** (1983) – *The Encyclopedia of Visual Art*, Encyclopaedia Britannica Ltd., London

Site-ografie generală

1. http://dizionari.hoepli.it/Dizionario_Italiano/parola/elitarismo.aspx?idD=1&Query=elitari smo&lettera=E Grande Dizionario Italiano di Gabrielli Aldo
2. <http://www.pbmstoria.it/dizionari/storiografia/lemmi/311.htm> Dizionario di Storiografia
3. <http://www.treccani.it/vocabolario/massa/> Treccani. it L'enciclopedia italiana
4. <http://dictionnaire.sensagent.com/politique+internationale/fr-fr/> - accesat la 06.08.2012.
5. www.wordreference.com Dicționar al limbii spaniole, [Diccionario de la lengua española Espasa-Calpe]
6. <http://es.thefreedictionary.com> Dicționar enciclopedic Vox 1 [Diccionario Enciclopédico Vox 1], Larousse Editorial, S. L., 2009
7. <http://es.thefreedictionary.com> Dicționar manual al limbii spaniole [Diccionario Manual de la Lengua Española Vox], Larousse Editorial, S.L., 2007
8. <http://es.thefreedictionary.com> Copyright, K Dictionaries Ltd., 2009
9. www.wordreference.com Real Academia Española
10. www.eumed.net – enciclopedie virtuală, [enciclopedia virtual]

11. <http://oxforddictionaries.com/definition/english/elitism?q=elitism> 120829
12. <http://oxforddictionaries.com/definition/english/mass?q=mass> 04.09.12
13. <http://www.merriam-webster.com/dictionary/international%20relations> 04.09.12
14. Dicționar enciclopedic Wikipedia 出典: フリー百科事典 ウィキペディア
15. Dicționar Kojien, ediția a 6, Editura Iwanami 広辞苑 第六版、岩波書店
16. <http://meszotar.hu/keres/elit> Pálincás István: Tudományos és Köznyelvi Szavak Magyar Értelmező Szótára
17. http://wikiszotar.hu/wiki/magyar_ertelmezo_szotar/T%C3%B6meg Wikiszótár.hu az online magyar értelmező szótár Dicționar explicativ online al limbii maghiare
18. www.efremova.info/word/elita.html
19. <http://www.vedu.ru/BigEncDic/73563>
20. <http://slovorus.ru/index.php?ID=75174&pg=0&w=%DD%CB%C8%D2%C0&s=%FD%EB%E8%F2&a>
21. <http://www.efremova.info/word/massy.html>
22. <http://politike.ru/dictionary/274/word/vneshnja-politika>